

УДК: 378.146

Л. П. Максимова

Кременчуцький інститут Дніпропетровського університету ім. Альфреда Нобеля,
Кременчук

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У роботі представлені найбільш значущі принципи від комплексної реалізації яких залежить якість професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. До таких принципів віднесені принципи державної політики України, принципи організації навчального процесу, принципи навчання. Принципи державної політики України відображають сутність і характерні риси державної політики у сфері освіти. До принципів організації професійної підготовки, віднесені принципи активізації пізнавальної діяльності майбутніх економістів. Серед принципів навчання виділені ті, які визначають зміст, організаційні форми і методи професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій та забезпечують її ефективність. В статті окреслені принципи, кожної із груп та розкрито їх зміст.

Ключові слова: принципи, якість професійної підготовки, інформаційно-комунікаційні технології.

Л. П. Максимова

Кременчугский институт Днепропетровского университета им. Альфреда Нобеля,
Кременчуг

ПРИНЦИПЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В работе представлены наиболее значимые принципы от комплексной реализации которых зависит качество профессиональной подготовки будущих экономистов средствами информационно-коммуникационных технологий. К таким принципам отнесены принципы государственной политики Украины, принципы организации учебного процесса, принципы обучения. Принципы государственной политики Украины отображают сущность и характерные черты государственной политики в сфере образования. К принципам организации профессиональной подготовки, отнесены принципы активизации познавательной деятельности будущих экономистов. Среди принципов обучения выделены те, которые определяют содержание, организационные формы и методы профессиональной подготовки будущих экономистов средствами информационно-коммуникационных технологий и обеспечивают её эффективность. В статье обозначены принципы, входящие в каждую из групп и раскрыто их содержание.

Ключевые слова: принципы, качество, информационно-коммуникационные технологии.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. Вхідження України у світовий економічний простір, процеси глобалізації та інтеграції суспільства, зростаюча роль інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ), їх проникнення у галузі господарства, сучасний ринок праці вносять суттєві зміни у загальний розвиток суспільства, економіки, системи вищої економічної освіти в Україні, висувають нові вимоги до якості професійної підготовки фахівця економічного профілю.

Сутність професійної підготовки фахівців галузі знань «Економіка та підприємництво» в умовах інформаційного суспільства, полягає не лише у здобутті знань, умінь і навичок з обраного напрямку підготовки, але й в умінні швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, творчо використовувати інформацію, вміти її застосувати в професійній діяльності. У цьому контексті перед вищими навчальними закладами економічного профілю постає завдання забезпечити професійну підготовку майбутніх конкурентоспроможних фахівців, орієнтованих не тільки на розвиток підприємливості та ініціативи, здатних до постійного професійного зростання та самовдосконалення, соціальної і професійної мобільності, а і володіючих арсеналом інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації професійних завдань.

Але сьогодні існує суперечність між економічною освітою, що орієнтована на парадигму знань, і сучасним бізнесом, якому необхідні практико-орієнтовані фахівці, практична підготовка яких повинна бути заснована на квінтеті «знання – уміння – навички – досвід діяльності – компетентність».

Професійна підготовка майбутніх фахівців, заснована на цьому квінтеті, повинна ґрунтуватись на принципах, які сприятимуть забезпеченню її якості, в контексті нашого дослідження засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів – це фактори, умови і ресурси, за допомогою яких досягається мета – фахівець, рівень підготовки якого відповідає вимогам, що висуваються до нього як до професіонала суспільством, ринком праці, роботодавцями, здатного до професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Організація професійної підготовки майбутніх економістів у вищому навчальному закладі передбачає такі напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій:

- засіб навчання, який забезпечує як оптимізацію процесу пізнання, так і формування індивідуального стилю професійної діяльності;

- предмет вивчення, що передбачає знайомство з сучасними методами та технологіями обробки інформації, враховуючи специфіку організації інформаційних процесів у професійному середовищі;

- інструмент для рішення задач професійного характеру, управління та моніторингу процесу професійної підготовки.

Зважаючи на напрями використання інформаційно-комунікаційних технологій в професійній підготовці майбутніх економістів, основою на яку треба спиратися і якою необхідно керуватися для забезпечення її якості є принципи. За своїм походженням принципи є теоретичним узагальненням практики, виникають з досвіду практичної діяльності та носять об'єктивний характер [1].

Серед великої кількості принципів, виокремлених та розкритих науковцями, до найбільш значущих принципів забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій відносимо: принципи державної політики в області освіти, принципи організації педагогічного процесу, принципи навчання (дидактики) [2].

До принципів державної політики у сфері освіти відносимо принципи: доступності, відкритості, гуманізації, регіоналізації, фундаменталізації, неперервності.

До принципів організації професійної підготовки відносимо принципи: мотивації, проблемності, поєднання індивідуальних і колективних форм навчання, забезпечення максимально можливої адекватності навчально-пізнавальної діяльності характеру практичних завдань, самонавчання.

Принципи навчання: науковості, систематичності й послідовності, актуальності, єдності теорії і практики, практично-професійної спрямованості навчання, інтегрованості, свідомості й активності, модульності, ґрунтовності.

Розкриємо зміст виділених принципів.

Принцип доступності полягає у доступності для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою.

Принцип відкритості полягає у активних партнерських зв'язках вищих навчальних закладів із різними суспільними інститутами, підприємствами, організаціями, банками, державними відомствами, навчальними закладами в інших регіонах і за кордоном, передбачає залучення досвідчених практиків до проведення навчальних занять, їх діяльності у складі державних атестаційних комісій та громадської ради з оцінювання якості освіти.

Принцип гуманізації пов'язаний зі створенням умов для активного творчого та практичного засвоєння студентами гуманітарної, економічної, інформаційної культур. Зміст дисциплін професійно-орієнтованої підготовки майбутніх економістів має бути спрямований на формування у студентів умінь розуміти і адекватно оцінювати своє місце у майбутній професійній діяльності.

Принцип неперервності, який на сучасному етапі є одним із провідних принципів професійної освіти, вимагає для задоволення потреб особистості та суспільства в цілому, створення на державному рівні єдиної системи неперервної професійної освіти. У контексті дослідження принцип неперервності передбачає навчати майбутніх економістів самостійно оволодівати новими знаннями та інформацією, в тому числі використовуючи можливості інформаційно-комунікаційних технологій та використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності.

Принцип регіоналізації передбачає урахування економічних соціальних особливостей того чи іншого регіону під час складання навчальних планів, програм і, як наслідок, розробці відповідного навчально-методичного комплексу навчальних дисциплін та використання в процесі професійної підготовки програмного забезпечення професійного спрямування, яке переважно використовується господарюючими суб'єктами регіону.

Принцип фундаменталізації спрямовується на підготовку мобільного, конкурентоспроможного фахівця, з високим рівнем інтелектуального і творчого потенціалу, наукової культури мислення і професійної діяльності на основі посилення загальноосвітньої й наукової компоненти професійної освіти, забезпечення дослідницького характеру знань, їх практичної спрямованості, переходу на підготовку кваліфікованих фахівців з укрупнених (інтегрованих) професій, використання модульної структури навчальних планів і програм, діяльнісно-розвивального підходу до організації професійної підготовки майбутнього економіста.

Погоджуючись з думкою В. В. Осадчого, вважаємо, що принцип фундаменталізації вимагає вірного співвідношення орієнтації на широку ерудицію і вузьку спеціалізацію, фундаментальність і технологічність в процесі підготовки і в результатах навчання, успішного загального розвитку і розвитку спеціальних професійних властивостей особистості [1].

Принцип мотивації займає важливе місце серед принципів організації педагогічного процесу, який у самому широкому сенсі пов'язаний внутрішніми та зовнішніми факторами впливу на особистість.

Зовнішніми факторами є: глобалізація та інформатизація суспільства, інформатизація професійного середовища, реалізація професійних функцій засобами інформаційно-комунікаційних технологій, необхідність навчання протягом всього життя.

Внутрішніми факторами є: мотиваційно-стимулюючі (інтерес та схильність до обраної професії, переконаність у власній придатності до обраної професії); когнітивний (здатність самостійно приймати рішення щодо професійної діяльності, уміння працювати у колективі, здатність до адекватної самооцінки своїх можливостей в процесі опанування професії, схильність до самовдосконалення та розвитку); діяльнісно-практичний (можливість

оптимально використовувати професійні знання, вирішувати виробничі завдання засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій).

Принцип проблемності передбачає через поступове ускладнення задач і завдань створити для майбутнього фахівця проблемну ситуацію, для вирішення якої отриманих знань не достатньо і виникає необхідність самостійно формувати нові знання. Майбутній фахівець отримує нові знання в результаті власної активної пізнавальної діяльності. Основним результатом реалізації цього принципу є формування економічного мислення.

Принцип забезпечення максимально можливої адекватності навчально-пізнавальної діяльності характеру практичних завдань. Сутність цього принципу полягає у максимальному наближенні характеру навчально-пізнавальної діяльності майбутніх економістів до реальної професійної діяльності. Реалізація цього принципу разом із принципом проблемності повинно забезпечити перехід від теоретичного осмислення отриманих знань до їх практичного застосування.

Принцип поєднання індивідуальних і колективних форм навчання, передбачає організацію навчально-пізнавальної діяльності у якій при виконанні колективних форм роботи враховані індивідуальні особливості і можливості майбутніх економістів. Реалізація цього принципу сприяє взаємному навчанню студентів, обміну знаннями при виконанні індивідуальних та колективних завдань; формує вміння аналізувати, узагальнювати та творчо використовувати інформацію отриману із різних джерел; формує здатність робити висновки із власних та чужих помилок та їх виправляти.

Реалізація принципу самонавчання дозволяє індивідуалізувати навчально-пізнавальну діяльність студента в ході професійної підготовки на основі його особистого активного прагнення до збільшення та вдосконалення власних знань та вмінь, вивчаючи додаткову літературу, використовуючи джерела навчальних порталів, отримуючи консультації та приймаючи участь у вебінарах.

Принцип науковості полягає у відповідності змісту професійної підготовки досягненням науки у відповідній галузі знань. Реалізація цього принципу забезпечує постійне оновлення змісту навчання, використання викладачами навчальної інформації, що відображає результати впроваджень досягнень науки і техніки у визначену сферу професійної діяльності.

Принцип системності й послідовності в професійній підготовці майбутніх економістів пов'язується із: можливістю здійснювати процес навчання в нерозривній єдності цілей, змісту, форм і методів навчання; викладанням навчального матеріалу як цілісної системи взаємопов'язаних знань; дотриманням послідовності в структуруванні змісту навчання – від простого до складного, а також у викладанні й учінні; формуванням і закріпленням набутих знань і вмінь у процесі професійно-практичної підготовки; плануванням професійної підготовки таким чином, щоб теоретична підготовка слухачів носила випереджувальний характер стосовно професійно-практичної.

Принцип актуальності полягає у встановленні взаємозв'язку між навчальними предметами та наукою і технікою, що постійно розвиваються. Використання ресурсів та можливостей інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість швидко реагувати на зміну змістовного наповнення навчальних дисциплін та технологій обробки інформації.

Принцип єдності теорії і практики. Виконання практичних завдань в процесі вивчення теоретичних питань сприяє поглибленню знань, осмисленню суті явищ, які вивчаються, переконує майбутніх економістів у достовірності засвоєного теоретичного матеріалу, формує переконання, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці в тому числі засобами ІКТ.

Принцип практично-професійної спрямованості навчання передбачає: максимальне використання в професійній підготовці майбутніх економістів професійно-орієнтованих завдань та програмних продуктів професійного призначення; здатність поєднувати знання по

декількох дисциплінах та, враховуючи міжпредметні зв'язки, описувати професійно спрямовану предметну область. Означений принцип визначає зміст навчання, реалізується шляхом встановлення міжпредметних зв'язків у змісті навчання, вимагає максимального використання навчального процесу для моделювання окремих сторін професійної діяльності майбутніх фахівців, наближаючи навчальну діяльність до професійної, в тому числі і засобами ІКТ.

Принцип свідомості й активності, передбачає використання у професійній підготовці майбутніх економістів проблемних методів навчання, які сприяють активізації їх пізнання; залучення студентів до активної навчальної праці на всіх етапах професійної підготовки. Принцип свідомості й активності націлений на формування у майбутніх економістів мотивації до формування фахової компетентності, пізнавальних потреб, переконаності в необхідності вивчення матеріалу, інтересу до професії, активного й свідомого засвоєння необхідних знань, з'ясування взаємозв'язків у вивченому матеріалі, формулювання власної думки, використання різноманітних розумових операцій (аналізу, синтезу, аналогії) під час вирішення конкретних завдань в тому числі засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Принцип модульності. Відповідно до цього принципу перед викладачами ставляться завдання представляти матеріал навчальної дисципліни у виді послідовності закінчених блоків (модулів) та у відповідності до навчального матеріалу інтегрувати різні види та форми навчання, які підпорядковуються поставленій меті.

Принцип ґрунтовності (принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок) передбачає: ґрунтовне засвоєння визначеної суми знань (добре усвідомлені, систематизовані, узагальнені, пов'язані з практикою теоретичні знання, які стали надбанням довготривалої пам'яті), які б стали інструментом мисленнєвої діяльності майбутнього фахівця; оволодіння вміннями й навичками, які є передумовою, подальшого просування у професійній підготовці та є базою для формування наукового світогляду. Реалізації вимог означеного принципу повинні сприяти: рівномірно напружена модульно-рейтингова (кредитно-модульна) система підготовки студентів; оптимальне співвідношення лекційних та практично-лабораторних занять; достатня кількість часу на формування практичних умінь та навичок, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю, в тому числі реалізація практичних завдань засобами програмного забезпечення професійного спрямування; контроль за самостійною діяльністю студентів.

ВИСНОВКИ. Отже, забезпечення якості професійної підготовки майбутніх економістів засобами інформаційно-комунікаційних технологій передбачає організацію професійної підготовки, яка базується на взаємопов'язаних принципах державної політики в області освіти, принципах організації педагогічного процесу, принципах навчання (дидактики). Зазначені вище принципи сприяють ефективній спільній діяльності викладача і студентів, підготовці практико-орієнтованих фахівців з науково-економічним мисленням, здатних орієнтуватись у інформаційному просторі та самостійно набувати нові знання, із сформованими фаховими компетенціями, здатними розв'язувати професійні завдання та проблеми, в тому числі і засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Осадчий В. В. Система інформаційно-технологічного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів в умовах педагогічного університету: [монографія] / В. В. Осадчий ; за ред. С. О. Сисоевої. – Мелітополь : Вид.буд. ММД, 2012. – 420 с.
2. Зайцева Е. В. Принципы доступности и коммуникативной направленности обучения студентов в условиях применения : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Елена Владимировна Зайцева. – Ставрополь, 2004. – 183 с.

L. Maksymova

Kremenchuk Institute of Dnipropetrovs'k Alfred Nobel University, Kremenchuk

THE PRINCIPLES OF ENSURING THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

The article presents the most important principles, the comprehensive implementation of which influences the quality of training of future economists by means of information and communication technologies. These principles include the principles of state policy of Ukraine, the principles of educational process organization, and the teaching principles.

The principles of state policy of Ukraine reflect the nature and characteristic features of the state policy in the sphere of education.

The principles of intensification of cognitive activity of future economists are referred to the principles of the professional training organization.

Among the principles of teaching are those that define the content, organizational forms and methods of professional training of future economists by means of information and communication technologies and ensure its effectiveness.

The article outlines the principles included in each group and revealed their contents.

Keywords: principles, quality, information and communication technologies.

REFERENCES

1. Osadchyi, V.V. (2012) *Systema informatsiyno-tekhnologichnoho zabezpechennya profesynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv v umovakh pedahohichnoho universytetu* [The system of informational and technological providing for professional training of future teachers in the sphere of pedagogical university], Vyd.bud. MMD, Melitopol, Ukraine. [in Ukrainian]
2. Zaitseva, E. V. (2004) "The principles of availability and communicative orientation of training students in the conditions of information and communication technologies usage", Thesis of Cand. Sci. (Ed.) dissertation, Stavropol State University, Stavropol, Russia. [in Russian]

Максимова Лариса Петрівна,
старший викладач кафедри обліку та аудиту,
Кременчуцький інститут
Дніпропетровського університету
ім. Альфреда Нобеля,
вул. 60 років Жовтня, 79, м. Кременчук
Полтавської обл., Україна, 39623.
Тел. +38(066) 705-41-60.
E-mail: lpmax@meta.ua

Maksymova Larysa Petrivna,
Senior Lecturer of Accounting and Auditing
Department,
Kremenchuk Institute of Dnipropetrovs'k
Alfred Nobel University,
vul. 60 rokiv Zhovtnia, 79, Kremenchuk,
Poltava Region, Ukraine, 39623.
Tel. +38(066) 705-41-60.
E-mail: lpmax@meta.ua

Стаття надійшла 15.12.2014